

PH.D.-FORSVAR: LYTTEREN I CENTRUM

NIKOLAJ STRANDS

6. marts 2014

REPORTAGE · Sidste fredag blev en ny ph.d. i musikvidenskab udklækket, da Jan Andreas Wessel forsvarede sin afhandling om lytterens rolle i musikhistorieskrivningen.

Omlyd var med.

20-25 mennesker, overvejende musikforskere, studerende og familie, havde fredag den 28. februar trodset det halvgrå og småregnende vejr på den officielt sidste vinterdag og var mødt op for at høre Jan Andreas Wessel forsvare sin ph.d.-afhandling, *The listener in music historiography, 1776-1928*.

Ordet 'forsvar' skal tages bogstaveligt, for efter ph.d.-stipendiaten (som er titlen, indtil graden er endeligt opnået) har fremlagt sine resultater i 30-45 minutter, består resten af seancen af bedømmelsesudvalgets mere eller mindre kritiske kommentarer og spørgsmål, som stipendiaten må forsøge at besvare efter bedste evne, ligesom der også er afsat tid til spørgsmål fra salen.

Nyt lys over lytteren

Efter dørene på slaget 11 var blevet lukket, og lektor Morten Michelsen havde budt velkommen og opridset dagens program, overtog Jan Andreas Wessel scenen og begyndte sin præsentation med nogle overvejelser over 'historiografi'-begrebet og over, hvordan han har forsøgt at læse 'lytterens' figur i forhold til dette begrebs flertydighed. Det har således været målet med afhandlingen både at undersøge, i *hvilke* musikhistoriske fremstillinger 'lytteren' har spillet en rolle, og *hvordan* denne

figur er blevet brugt som et historiografisk forklaringsredskab, altså som 'værktøj' i musikhistorieskrivningens narrative sammenkædninger af de historiske 'facts'.

Wessel har i afhandlingen fokuseret på musikhistorieskrivning fra årene 1776 til 1928 og har analyseret musikhistoriske fremstillinger af englænderne John Hawkins (1776) og Charles Burney (1776), tyskerne Johann Nikolaus Forkel (1788 og 1801) og August Wilhelm Ambros (1862) samt tre tidsskriftsartikler af tyskerne Arnold Schering (1922 og 1928) og Heinrich Bessler (1926). Afhandlingen er strukturelt bygget op omkring læsninger af disse kilder, omend der også trækkes tråde på tværs af kapitlerne tematisk.

Som Wessel gjorde det klart ved forsvaret, har det været målet at sætte fokus på *diversiteten* i brugen af lytterfiguren i musikhistorieskrivningen. Ikke desto mindre pegede han på to centrale tværgående temaer, hvor lytteren synes at stå i centrum: Det første er forholdet til spørgsmålet om musikkens historiske 'oprindelse'. Det var et prekært spørgsmål på grund af det manglende kendskab til oldtidens musik, der gjorde musikhistorikernes vilkår ganske anderledes end kunst- og litteraturhistorikernes. Det andet er spørgsmålet om 'brug og misbrug af musik', et tema, der peger på, at musikhistorieskrivningen, selvom den postulerer at repræsentere fortiden, også altid er led i musikpolitiske trakasserier i sin samtid. Når disse to temaer viser sig centrale, hænger det sammen med, at lytteren på den ene side danner "referencepunkt for ideer om musikalsk effekt, smag, bedømmelse osv." og på den anden side "indgår i diverse overindividuelle kategorier, som f.eks. en historisk tidsalder, et folk, en religion", som man kan læse i afhandlingens abstract.

Kritik eller mangel på samme?

Bedømmelsesudvalget ytrede generelt stor tilfredshed med afhandlingen og påpegede særligt, hvordan det nye fokus på lytterfiguren kastede interessant og afgørende nyt lys over allerede *kendte* kilder, og hvordan afhandlingen "sætter en modalitet op" for den slags tværgående undersøgelser.

De to opponenter, dr. Ian Biddle (School of Arts and Culture, Newcastle University) og professor Hartmut Möller (Hochschule für Musik und Theater, Rostock) havde en række mindre indvendinger og spørgsmål vedrørende substansen i de historiske tolkninger, og særligt spørgsmålet om det *politiske* syntes at gå igen. Hvor

Wessels tilgang er (musik)idéhistorisk og meget kildenær, fiskede begge opponenter, på hver deres måde, efter kontekstualisering eller tolkning i mere politisk og kulturkritisk retning.

Som tilhører kunne man måske godt have ønsket lidt flere slag i bolledejen fra opponenternes side, der kunne have skærpet meningsudvekslingen og kastet interessante perspektiv af sig. Der var, ligesom det har været tilfældet ved de seneste års musikvidenskabelige ph.d.-forsvar, heller ingen spørgsmål fra salen, hvilket selvfølgelig i høj grad skyldes respekten for stipendiatens videnskabelige arbejde, som de færreste har haft tid til at sætte sig ind. Alligevel savnede man også her faglige udvekslinger af synspunkter og perspektiver, om ikke andet i respekt for den kendsgerning, at humanvidenskabelig viden i lige så høj grad som nære kildestudier skabes i mødet mellem forskellige argumenter, tolkninger og perspektiver.

Formanden for bedømmelsesudvalget, Søren Møller Sørensen (Københavns Universitet), opsummerede bedømmelsen med mere ros, hvor det bl.a. blev bemærket, at afhandlingen er forfriskende ”fri for akademisk mode”. Han pegede dog også på udvalgets måske vigtigste indvending: afhandlingens sparsomme metodiske refleksion. Som metodisk-teoretisk fundament nævner Wessel i introduktionen kort sin inspiration fra Quentin Skinner og den ’pragmatiske vending’ i idéhistorien. Formandens spørgsmål til stipendiaten kredsede i al væsentlighed om, hvordan netop *denne* historisk-metodiske tolkningstilgang har præget det videnskabelige arbejde. På trods af denne kritik – det er netop bedømmelsesudvalgets opgave at udfordre stipendiaten og få ham ud af sin ’comfort zone’, som Ian Biddle flere gange bemærkede – var der ingen tvivl om, at det grundige tolkningsarbejde med de historiske kilder kompenserede for evt. metodisk ’underteoretisering’.

Efter formandens opsamling kunne publikum og stipendiat forlade salen, mens udvalget rituelt trak sig tilbage for at diskutere den endelige dom. Ikke overraskende kunne Jan Andreas Wessel efter kort tid modtage den endelige tildeling af ph.d.-graden, hvorefter receptionen med taler fra vejleder, stipendiat og familie samt vin, snacks og hyggesnak for alvor kunne komme i gang.